

...mere info på telefon 62 22 01 17

DANSK FOLKEBÅDSKLUB

RÅD 10

FOLKEBÅDSNYT

DANSK FOLKEBÅDSKLUB

NR. 3 • SEPTEMBER 2001

13

RÅD - 10

Dette er et tilbud til nuværende og kommende Folkebådssejlere.

Brug disse råd som et redskab til brug ved vedligehold og i en købesituation.

Det er på ingen måde en tilkendegivelse af, at Folkebåden er behæftet med fejl eller svage punkter. Tværtimod er Folkebåden en af de både, der er færrest problemer med. Dog vil der altid være mindre detaljer, der kræver mere opmærksomhed. Det er i den forbindelse Dansk Folkebådsklub sender dette materiale ud til klubbens medlemmer og andre interesserede.

10 råd for træ- og glasfiberfolkebåde:

1. Røstjern/træbåd	Løsning
Området i nærhed af røstjernene er udsat for vandindtrængen. Det er store kræfter, der påvirker disse beslag. Derfor er der risiko for utætheder, med heraf følgende råddannelser i bjælkevæger, trædæk, bordlægning. Hvis fugt får lov at trænge ind over længere tid, vil det være en bekostelig reparation, hvis den skal udføres af en bådebygger.	Der er kun en rigtig løsning på dette problem; røstjernene skal holdes tætte oven fra. At forsøge tætning nede fra vil forværre råddannelsen. Tag den eventuelle dækplade af, stem 3-5 mm luft rundt om røstjernet, kalfatr lidt bomuld eller værk ned i hulrummet. Levn plads (ca. 3-4 mm) til fugemasse. Tilfør rigeligt fugemasse, inden dækpladen skrues fast. Det er ikke sandsynligt, at denne operation vil holde røstjernet tæt i mange år, men er den udført omhyggeligt, og er røstjernet forankret solidt (har ringe mulighed for bevægelse) vil den holde i 2-3 år. Så vær altid på vagt og kontroller jævnligt om der er lækage i området ved røstjernene.
2. Spejl/træbåd	Løsning
Spejlet er sårbart, da det er samlet af flere stykker træ, med træårer i mange retninger. Der er samlingerne rundt mellem bordene og selve spejlet. Det er især hjørnerne hvor dæk, spejl og øverste bord mødes. Disse punkter skal holdes under opsyn, og hvis der er tegn på sorte pletter, eller på malede både er afskallet maling tegn på fugt indtrængen eller begyndende råd.	Det er vigtigt at udskifte de berørte dele. Først skal lak og maling fjernes, så fugten kan komme ud af træet. Evt. kan træet, i tilfælde hvor træet kun er misfarvet og ikke blødt, præpareres med mug hindrende væsker, og derved undgå skift af træ. Er det galt mellem bord og spejl, kan man fræse en fuge ca. 10 mm, og fylde den med marine fuge masse. Indvendig skal spejlrammen undersøges grundigt, især der hvor de to sider mødes ved agterstævnen. Det er samtidig lige i vandlinien, og det er ømt punkt.

3. Træmasten:	Løsning
Godset er et ømt område. Det beslag der holder sidevanter og forstag på plads, er forankret med to bolte på tværs igennem masten, plus 8-10 træskruer. Hvis møtrikkerne på boltene og skruehovederne er begyndt at pege nedad, er der grund til at demontere beslaget og undersøge træet.	I mange tilfælde er boltene af for lille diameter. De bør begge være min. 10mm, det er for at sikre en rimelig bæreflade i det bløde træ. Er godsbeslaget skredet lidt ned af masten, er der stor risiko for vandindtrængen i masten, og det vil uvægerligt forårsage råddannelse. Hvis boltene er mindre end 10mm skal de skiftes, og hvis der er blødt træ omkring boltene, skal træet erstattes enten af træpropper, eller spunser. I nogle tilfælde kan der bruges epoxy filler eller lign. Det vil være godt at bore en fiberskive på ca. 40mm i diameter, ind i masten i en dybde af ca. 10-12mm. Disse fiberskiver skal placeres der, hvor boltene "hviler" i mastens periferi. Det vil hindre boltene i at krumme sig under træk fra vanter og stag, og det vil hindre hele godsbeslaget at skride ned af masten. Kan godsbeslaget holdes på plads, er der ikke mulighed for indtrængen af vand.
4. Bommen	Løsning
Det er en ret vigtig del af båden, og den er udsat for store påvirkninger. Den er ikke styrket af stag eller andre anordninger. En påvirkning, der betyder meget, er det vrid den påføres, når skødet fires ud til halvvind og læns. Her er det vigtigt at kontrollere bommen for brud og flækker i området omkring beslagene til kicking-strappen.	For at undgå skader er der flere muligheder. Den enkleste er at pålime træstykker på hver side af bommen i det område, der er udsat (Ca. 700 – 1500mm fra masten). Husk at tilspidse træstykkerne, så der ikke opstår et svagt punkt der hvor forstærkningerne slutter. Her vil flere indvende: "Så passer kick-beslagene ikke mere". Der er rigtigt, men tag beslagene af og bor et par huller umiddelbart under hulkelen til sejlet, der hvor kick-beslagene har siddet, og træk en line i, den erstatter wiren mellem de nyligt afmonterede kick-beslag. Det giver samme virkning, men bommen er meget stivere. Husk bommen må ikke overstige et snit-mål på 60x120mm ifølge klassereglerne.

5. Dækket omkring mastebøjlen på glasfiberbåd	Løsning
De belastninger der overføres til dækket fra mastebøjlen, vil give stjernedannelser omkring de tre ben. Det er kicking-strappen, der påvirker bøjlen i begge retninger, ved slørsejlads på henholdsvis SB og BB halse. Hele bøjlen vrides ca. 25mm til hver side fra center, hvis bommen holdes hårdt nede i 12 – 15 sek/meter vind.	Det er afgørende at blokken fra kicking-strappen ikke sidder på mastebøjlen. Den skal fæstes på masten! Den sidste af de halende parter fra kick-linen, skal gå gennem en blok på mastebøjlen. Dette er for at masten ikke bliver trukket agter over, når der hales i kicking-strappen. Et andet god forbedring er, at montere en stang eller wire mellem centerbenets møtrik på mastebøjlen (under dæk) og mastesporet. Det hindrer dækket i at bevæge sig op og ned. Herved overføres en stor del af belastningerne til mastesporet.
6. Revnedannelser i forskib på glasfiberbåd	Løsning
Hvis der ikke er filler mellem forkøje og skrogside, og hvis glasfiberbåden ikke er forsynet med et stævnskot foran forkøjen, er der risiko for, at der opstår revner i skroget udfor køjebunden, ca. 500 – 700 mm fra stævnen. Se eksempel på reparation på www.folkebaad.dk	Forkøjen er fæstnet til skroget ved at der er støbt en strimmel glasfiber hen over en opadgående flange - 50-60 mm over selve køjebunden. På de gamle både er der ingen fyldmateriale mellem selve flange og skroget, så i hård sø hamrer køjebunden simpelt hen mod skroget, og til sidst revner gelcoaten. Hvis man føler efter nede fra i forkøjen, kan det nogle steder lade sig gøre at få fingrene lidt op mellem skrog og køje. Disse mellemrum bør fyldes ud - eventuelt med Sikaflex, men det er bedst med en hård Epoxy-filler. Man kan fortynde filleren med lidt acetone, og hælde den oprørte masse i en plastikpose (af god kvalitet); skære et hjørne af, og så trykke det op - på samme måde som din mor lavede vaniliekranse ! Man skal under alle omstændigheder sætte et stævnskot i. Med et stævnskot slipper du for at tænderne klapper i munden når du rammer en sø, og man undgår revner i gelcoaten !

7. Roret på træ- & glasfiberbåd	Løsning
Der er ikke noget Ply-wood, der er vandfast i længere tid, hvis det ikke er grundigt behandlet med en tæt malingstype.	Det er vigtigt at kontrollere sit rør jævnlige for huller på overfladebehandlingen. Er der huller, skal stedet præpareres med mug hindrende væske, og efterbehandles med en tæt maling eller lak. Det vil give roret meget længere levetid, og roret er et vigtigt redskab på båden. Et svagt punkt på Ply-wood rør er ved det øverste rorbeslag. Her er det vandindtrængen ved bolten, der svækker træet, og det er et sted hvor kraftpåvirkningen er størst.
8. Bladskar/klædning/træbåd	Løsning
Langt de fleste planker i klædningen er samlet af to stykker. Denne samling kan være et sårbart punkt. Er den udført omhyggeligt, og med en god kogefast lim, er der ingen grund til bekymring. Dog er der set en del bladskar, der er gået op.	Her er der kun den løsning at rense samlingen med et fladt instrument af metal. Herefter presses lim ind i åbningen, og nu kommer fantasien på prøve, for nu skal skaret holdes sammen. Det er ikke muligt her at give alle ideerne til hvordan det kan gøres, men brug træstykker, snor, skruetvinger, kiler, vægtstangsprincipper og alt der kan give tryk på det pågældende skar, fra begge sider. Tag et skar ad gangen, det er svært at undgå beskadigelse af en "Storm-P" opstilling, hvis der arbejdes videre på andre opgaver.
9. Beslag på dæk/glasfiberbåd	Løsning
Der er altid en risiko for vandindtrængen omkring de monterede beslag på dæk og ruf	Her er det vigtigt at der straks gøres noget ved en eventuel lækage. Det ses ikke som en dryp under ruftag eller dæk, det er ikke til at se, da vandet trænger ned i Balsa træ kernen, som er lagt mellem de to lag glasfiber. Er der den mindste tvivl om vandindtrængen ved et beslag, bør det tages af og pakkes om med ny marinefugemasse.

...mere info på telefon 62 22 01 17

10. Kistebænke	Løsning
Der er en tendens til fugt samlinger i kistebænkene	Lad derfor lågene stå åbne når båden forlades. Det er vigtigt med ventilation, hvis råddannelser skal undgås. Aller bedst er det med 4 – 6 huller på ca. 35 mm boret i øverste del i borde og nær hovedskottet

Lars Bræstrup
Granskoven 2,
5700 Svendborg
Tlf. +45 6222 0117
e-post <mailto:braestrup@sdyfynsmail.dk>